

GYÖRI LAJOS

Az ösztönös fényképezéstől a tudatos képalkotásig

A Magyar Művelődési Intézet szerepe a fotókulturális nemzeti örökség gyarapításában, a fotográfiai közélet eseményeinek és szereplőinek számszerű növelésében

A Magyar Művelődési Intézetben a Művészeti Programok Főosztálya tart kapcsolatot a hazánkban működő autonóm fotóművészeti alkotócsoporthal és mindenki mással egyénileg is, aki érdeklődést mutat a kortárs fotóművészet iránt. Ez a szakmai együttműködés a személyes tanácsadáson át, a szakértői közreműködésen keresztül az internetes tájékoztatásig és kiállítás kölcsönzésig *mindenre kiterjed*. Az évtizedek során felépített informális kapcsolatrendszernek köszönhetően az MMI-hez szinte minden szakmai esemény híre eljut az ország valamennyi településéről. Ami mégsem, ahhoz hozzájutunk az internetes keresőprogramok és önkéntes sajtófigyelők segítségével.

A beérkező információkat szinte azonnal megosztjuk a fotóstársadalom mindazon tagjaival, akik regisztrálták magukat a *Fotósélet* című, *hetente kiadott hírlevél* terjesztő listáján. Ezen 2005-ben 1500 email-cím szerepelt. Rajtuk kívül eljutunk a Magyar Fotóművészeti Alkotócsoporthok Országos Szövetsége 118 szakmai, társadalmi szervezetének további 2500 tagjához. Külön adatbázist hoztunk létre a közművelődési intézmények és a sajtó gyors tájékoztatására. Mindezekon túl, hagyományos formában is terjesztjük a szakmai anyagokat, így akik megfordulnak az MMI székházában, s elviszik az aulában kihelyezett tájékoztató anyagokat, tudomást szerezhettek az éppen szerveződő újabb és újabb fotós eseményekről.

Évek óta *folyamatosan növekszik azok száma*, akik átlépve a privátszféra határain, közhasznúvá teszik alkotásaikat. Vagyis nyilvános fórumokat keresnek, ahol már nemcsak családjuk, vagy baráti körük tekintheti meg jól sikerült felvételeiket, hanem bárki más is, egy-egy fotókiállítás nézőjeként. Erre bőven van lehetőségük, mert hazánkban *egy év alatt közel ezer fotókiállítást rendeznek*. Persze nem valamennyi kínál bemutatkozási lehetőséget, mert ebben benne vannak az egyéni tárlatok,

vagy csak a helyi pályázók részvételére számító városi, megyei, regionális kiállítások is.

A szakterület – velünk együttműködő – legnagyobb szervezete a *Magyar Fotóművészeti Alkotócsoportok Országos Szövetsége (MAFOSZ)*. Ez a szövetség a hazai fotográfiai közélet szereplőinek négyötödét tudhatja tagjai között. Velük közösen hoztuk létre és adjuk ki hetente a Fotósélet című hírlevelet. Ez a kiadvány alkalmanként 3–4 oldalnyi tejedelemben tájékoztatja az olvasóit arról, hogy milyen pályázatokat hirdettek meg, mikor, hol nyílik fotókiállítás, ki, milyen eredményeket ért el itthon és külföldön alkotásaival. A hírlevél *archivált példányai megtekinthetők* az MMI honlapján, azon belül a főosztály és a fotó címszó alatt. Örömmel tapasztaljuk, hogy egyre több közművelődési, helyi kiadvány veszi át híreinket, s tájékoztatja saját olvasóközönségét a képzésekről, pályázatokról, kölcsönözhető kiállításokról.

Az MMI és a MAFOSZ közös *szakértői listát* hozott létre és ajánl a fotópályázatokat hirdető intézmények számára. A listán olyan alkotók neve szerepel, akik nagy tapasztalattal rendelkeznek és szakmai felkészültségük kellő garanciát nyújt a fotópályázatok pártatlan, szakszerű értékelésére, a minőség kiválasztására.

Az MMI által felépített tárlatokat először a Corvin téri székház aulájában láthatja a közönség, de ezt követően felkínáljuk *téritésmentes kölcsönzésre* a művelődési intézményeknek a komplett anyagot, keretezve és feliratozva. Mindössze az oda és visszaszállításról kell gondoskodnia a partner intézményeknek. Állandó fotógalériánkban az elmúlt esztendőben húsz fotókiállítást rendeztünk. Kettőt pedig külföldön, Csehországban és Szlovéniában.

Együttműködünk a határon túli magyar fotóművészeti alkotócsoportokat és egyéni alkotókat képviselő *Magyar Fotóművészek Világszövetségével (MFVSz)*. Közös rendezésben, minden év őszén megnyílik Budapesten a Nemzetközi Magyar Fotóművészeti Kiállítás. Egy év alatt Szlovákiában és Erdélyben tizenegy másodbemutatót szerveztünk ottani partnereink segítségével. A fogadó intézményeknek katalógusokat és képeslapokat adunk a fotókiállítás népszerűsítéséhez. Ezek megjelenése mindig pályázatfüggő, de eddig még minden évben volt sokszorosított dokumentációja a rendezvénynek. A hozzánk ellátogató, határon túli szakmai szervezetek képviselőit ellátjuk *információs csomagokkal*. Ezekben megtalálhatók mindazok a kiadványok, amelyeket hazai kiadóktól ka-

punk alkalmanként térítésmentes terjesztésre. Az MFV Sz-ről szóló tájékoztató szintén állandó eleme honlapunknak.

Az ifjúsági alkotócsoporthat a *Fényképezés a Vizuális Nevelés Szolgalatában Alapítvány* köré csoportosultak. A velük való együttműködés eredményeként az elmúlt nyáron két fotós alkotótábort szerveztünk a 10–24 év közötti diákok részére. Az első turnusban a kisebbek, 10–17 év közöttiek ismerkedtek a sajátos fotografiai kifejezőeszközökkel. A második csoportba, a Nemzetközi Ifjúsági Fotóstáborba Németországból, Szlovéniából, Romániából, Szerbia és Montenegróból érkeztek fiatalok, akik a magyar gyerekekkel együtt készítettek rövidebb–hosszabb, fényképekkel illusztrált képregényeket. Az alkotótáborok termését ősszel a fotogalériában láthatták az érdeklődők.

A szakterület távlati célja, hogy az iskolákban egyre több helyen oktatassák a fényképezést, aminek persze alapfeltétele a pedagógusok továbbképzése. Ezért kidolgoztunk és akkreditáltattunk két szakmai programot a tanárok részére. Az egyik alapsmerteteket tartalmaz és megtanítja a pedagógusokat – iskolatípustól, tantárgytól függetlenül – saját, fényképekkel illusztrált szemléltetőeszközök elkészítésére. Aki erre képes, sokkal hatékonyabban oktathatja saját szaktárgyát, műveltségi területét a diákoknak. Aki pedig a vizuális nevelésben is érintett, részt vehet egy második továbbképzésen, amely a sikerorientált fotóoktatás módszereit tárja fel. A képzés során a hallgatók többsége nemcsak az iskola keretein belül kötelezi el magát a fényképezés mellett, hanem bekapcsolódik a fotókulturális közéletbe is. Megismeri mindazokat a végtelen lehetőségeket, amelyek kínálkoznak az önálló alkotásra és a létrejövő művek nyilvános bemutatására.

A tehetségkutatást és gondozást, az *utánpótlás nevelést* azonban a felnőttek körében is ugyanolyan fontosnak ítéljük meg, mint a fiatalok esetében. Ezért hirdettük meg – 2005-ben immár kilencedik alkalommal – az *Utazás a világ körül* című fotópályázatot. Erre a pályázatra bármilyen műfajú fénykép beküldhető, egy-egy szerzői kollekción tíz képből állhat. Célunk az, hogy az eredetileg privát célra készült felvételek között megtaláljuk azokat, amelyek nyilvánosság előtt bemutatathatók, amelyek vizuális élményt jelentenek a nézőknek. Bátorítani kívánjuk a fényképezőgép tulajdonosokat arra, hogy tegyék közhasznúvá a legjobb alkotásokat, éljék át a nyilvános szerepléssel járó siker élményét. Ez tapasztalatunk szerint felerősíti bennük a közlés és az alkotás vágyát. Így a korábbi,

ösztönös fényképezőgép használatot, felváltja a tudatos képkeltés. Autodidakta módon fejlesztik tudásukat, mert ráébrednek arra, hogy milyen sok lehetőséget kínál a fotográfia a világ visszatükrözésére, az emberi érzések és érzelmek ábrázolására, a vizuális kommunikációra. A pályázati felhívásokra minden esztendőben több kép érkezett be.

ÉV	<i>pályázók száma</i>	<i>beküldött képek száma</i>
1998	268	2461
1999	312	2856
2000	370	3295
2001	446	4170
2002	491	4612
2003	572	4839
2004	591	5216
2005	656	6280

A résztvevők számának növekedésével folyamatosan nőtt a kiállított képek száma is. Mivel egyszerre egy térben 100–150 képnél többet nem tudunk bemutatni, ezért a kezdeti egy kiállításról ma már hét egymást követő tárlatra nőtt a bemutatók száma. Mivel nem kötöttük lakóhelyhez a pályázaton való részvételt, így szépen lassan nemzetközivé vált a kiállítás, mert a környező országok magyarlakta vidékeiről sorban érkeznek a pályaművek.

A pályázók figyelmébe ajánljuk mindazokat a pályázati, kiállítási lehetőségeket, amelyek éppen aktuálisak. *Fotótréningeket*, *fotótúrákat* szervezünk a tanulni vágyóknak. Képolvasás, képelemzés, szakirodalmi ajánlás és új művek létrehozása szerepel leggyakrabban az egy-két napos programok középpontjában.

Az autonóm fotográfusok számára a legfontosabb és legsikeresebb képzési forma a *Fotóművészeti Nyári Egyetem* (FNYE). Ennek házigazdája a MAFOSZ, de az előadások, tehát a tényleges oktatás megszervezése, továbbá a rendezvény népszerűsítése az MMI vállalása. Minden nyáron más ország részben találkozunk 100–110 tudását fejleszteni kívánó hallgatóval. Bárki jelentkezhet az egyhetes programra, életkortól és foglalkozástól függetlenül. 2005-ben Abaligetén, Pécsen, Baranya megyében fényképeztek és tanultak a nyári egyetem résztvevői. Alkotásaikat záró kiállításon mutatták be Pécsen és egy fotóalbum is megjelent a tárlat

anyagából. A következő esztendőben *Sopron és környéke* várja majd az érdeklődőket.

A MAFOSZ, együttműködve az MMI-vel, 2003-ban határozta el, hogy az év egy jeles napján – *a Magyar Fotográfia Napján* – különféle rendezvényekkel hívja fel a társadalom figyelmét arra a csodára, amit fényképezésnek hívunk. És ami 1839-ben jelentősen befolyásolta a világ fejlődésének irányát s ütemét. A napsugarak által rajzolt és rögzített kép ugyanis nem csupán a valóság hű rögzítése volt, hanem egy olyan új eszköz is, amely totálisan megváltoztatta a természettudományos világképet, gazdagította a társadalomtudományok eredményeit és hozzájárult az oktatás, az információáramlás gyors fejlődéséhez. Szerencsénk van, hogy oly korban élhetünk, amikor még jól áttekinthető a fotográfia kezdeti időszaka, hatása a társadalom – ezen belül a kultúra és a művészet – fejlődésére. Egyszerűen azért, mert mindössze 166 év telt el a találmány megismerése óta. Ez a 166 év az emberiség történetében nagyon rövid idő. Ráadásul olyan szakasza, amely az írásbeliség okán, majd a fényképezés segítségével nagyon jól dokumentált, tehát megismerhető és megérthető, mi miért történt, hogyan hatott a fotótechnika fejlődése a fotóművészetre, az emberi gondolatok, élmények és emlékek vizuális megőrzésére.

A szakmai, társadalmi szervezetek többségének egyetértésével *Augusztus 29-ét* állítottuk az emlékezés középpontjába. Azért ezt a napot, mert 1840. augusztus 29-én ezen a napon mutatta be Vállas Antal nyilvános eseményen – a Magyar Tudós Társaság ülésén – a dagerrotípiakészítés, azaz a fényképezés teljes eljárását. Vállas Antal ismeretterjesztő előadását tekinthetjük a hazai fotóoktatás kezdetének; ekkor kezdődött a fényképészeti ismeretek sajtó útján való terjesztése; a fényképész szakma kialakulása; a fotókereskedelem kezdete; a fényképezés alkalmazása a tudományos életben, a privát szférában és később a művészetben. Mindezeket együttesen és a kortársakat ünnepeljük augusztus 29-én, vagy előtte és utána, attól függően hol mikor és hogyan illeszthető be egy-egy közösség életébe ez a megemlékezés.

2005-ben *3 országban, 44 településen, 92 szakmai programot* hozott létre *400 alkotó* fotográfus. A számok híven kifejezik, hogy sokaknak kínál közhasznú cselekvési lehetőséget a Magyar Fotográfia Napja megünneplése.

Minden ünnep annál többet jelent a résztvevők számára, minél inkább érzik sajátjuknak, minél inkább tudjuk aktualizálni tartalmát. Ebben az esztendőben a központi megemlékezés témája – melynek helyszíne az előző évekhez hasonlóan az MMI volt – egy másik ünneppel kapcsolódott össze. *József Attila* száz évvel ezelőtt született, ezért kézenfekvő volt, hogy róla szóljon az a fotópályázat, melynek anyagából tárlatot is rendeztünk. Róla szóltak a képek, a gondolatairól, ám oly formán, hogy benne volt a jelen is. És nemcsak *az idő síkok egyesültek* ezen a kiállításon, hanem szellemiség is, azzal *a hozzáadott értékkel*, amely a fotókban testesült meg. A Magyar Fotográfia Napja alkalmából megrendezett tárlatok, előadások, dia- és diaporáma bemutatók kiváló alkalmat teremtettek 2005-ben is a helyi értékek koncentrált népszerűsítésére. Az ilyen és ehhez hasonló, befogadó jellegű, közhasznú cselekvésre ösztönző szakmai programokon át vezet el az út a szabad művészetig.

Szabad akkor lesz, amikor már nemcsak *egy szűk kis érdekcsoport rendelkezhet* a társadalom fotóművészetre, fotókultúrára szánt pénzügyi forrásai felett. Ma még sajnos ugyanazon *fotós szervezet(ek)* hangadói dönthetnek a szakmai programok támogatásáról, mint akik korábban is e művészeti ágban szinte egyedüli kedvezményezettjei voltak a szocializmust építő államhatalomnak. Az 1957–1989 között kialakult láthatatlan érdek kapcsolatok oly erősek, hogy még ma is *százmilliókat osztogathatnak saját maguknak*, saját tagjaiknak, 80–100 főnek, miközben a fotókulturális nemzeti örökséget évente háromezren gyarapítják. Rendjén van ez így?

Árva László:
Variációk II.